

πτ.·ς ἐδέσμευσε τὴν προσοχὴν τοῦ κοι-
γοῦ πολλάκις ὑπὸ αὐθορμήτου ἔνθου-
σιασμοῦ καταληφθέντος.

Διέπρεψε δὲ τὰ μέγιστα δρότωρ,
ὅταν λαμβάνων τὸ ἐνδόσιμον ἐκ τῆς
διεφορᾶς τῆς μεταξὺ τοῦ προϋπάρ-
χογος ἐνστίκτου τῶν ζώων καὶ τοῦ
ἀνθρωπίνου ἐμφύτου ὑφισταμένης, ἐ-
πραγματεύθη περὶ τοῦ λογικοῦ, τῶν
φίλτρων, τῶν καθηκόντων, τῆς συνε-
δήσεως, τῆς ἐλευθερίας, περὶ τοῦ ἥ-
θικοῦ αἰσθητηρίου, περὶ τῆς ἀνθρωπίνης
πρόδοου ἐν ταῖς ἐπιστήμαις, ταῖς τε-
χναῖς καὶ τοῖς γράμμασι, μετὰ το-
σαύτης καλλιεπείας, γραφικότητος καὶ
πειθοῦς, ὡστε πολλάκις οἱ λόγοι αὐ-
τοῦ διεκόπησαν ὑπὸ παρατεταμένων,
αὐθορμήτων καὶ δικαίων ἐπευξημένων.

Ο. Κ. Ιωάννης Σκαλτσούνης δύνα-
ται νὰ κολακευθῇ ἐπὶ τῇ δεξιᾷσει, ἵ-
παρ τῶν ἑταίρων τοῦ Συλλόγου ἔτυχε
δύναται νὰ ἦναι θέσιος ὅτι συνεκίνη-
σε τὸ ἀκροατήριον, ἀμφιβάλλομεν δη-
μος; ἐὰν τὸ ἔπεισεν.

Ἐκεῖνο, διπερικατὰ τὴν ἡμετέραν γνώ-
μην διείλομεν μᾶλλον ἐν αὐτῷ γὰ
ἐγκωμιάσωμεν, εἰναι δὲ ἐνάργεια τῆς ἐκ-
θέσεως του, ὁ λογικὸς είρμος τῶν ἰ-
δεῶν του, ἡ χάρις καὶ γλαφυρότης τοῦ
ὑφούς του ὅπερ τοσοῦτον ἐν αὐτῷ ἐ-
θαυμάσαμεν ὡστε πολλάκις ἐνομίσα-
μεν ὅτι ἡ κροώμεθα οὐχὶ ἔγους, ἀλλ᾽ ἀν-
δρὸς ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ἐδάφους γεν-
νηθέντος.

Τοιουτοτρόπως ἡ Τεργέστη ἡ κροά-
σατο συγχρόνως κατὰ συγκυρίαν τῶν ὑ-
λιστικῶν λόγων Γερμανοῦ καὶ τῶν δλως
ἀντιθέτων "Ελληνος" τούτο δὲ ἀποδεικνύ-
ει τὴν εἰς τὴν διάδοσιν τῆς ἀνθρω-
πίνης μαθήσεως συμβολὴν τῆς ἡμετέ-
ρας πόλεως ἐν τῷ εὐρεὶ ἴταλικῷ βίῳ τῆς
ὅποιας συμφύρονται καὶ ἐμπολιτεύονται
ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰ δόγματα τοῦ Βορ-
ρᾶ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ποίησις τῆς Ἀνα-
τολῆς.

ΦΑΝΑΡΙΩΤΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΡΑΚΟΒΙΤΣΑΙ ΓΠΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΘΩΜΑ.

"Ἐν τινι προηγουμένῳ φυλλαδίῳ τοῦ
προσφιλοῦ μοι Συκυνθίου Ἀιθέντος
ἐδημοσίευσα ἀπόσπασμα τῆς ἀνεκδότου
περὶ Φαναριωτῶν διατριβῆς μου (*)
πραγματεύμενον περὶ τοῦ πόσου οἱ
Φαναριώται ἐκαλλιέργησαν καὶ ὑπεστή-
ριζαν τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα. Ἡδη
παραχωρήσαντός μοι τοῦ Ἑλλογίμου
φίλου κ. Ματθαίου Παρανίκα, ἀσχο-
λουμένῳ νῦν μᾶλλον περὶ τὴν κλασσι-
κὴν φιλολογίαν, ἀνέκδοτά τινα ἔργα
τῶν μετὰ τὴν ἀλωσιν διαλαμψάντων
λογίων ὡς καὶ ἔτερα ἀφορῶντα τὴν
ἱστορίαν τῶν Φαναριωτῶν, εὐθαρσής
προέβην εἰς τὴν δημοσίευσιν τῶν δευ-
τέρων ἀρξάμενος αὐτῆς ἐν τῇ ἐνταῦ-
θα ἐκδιδομένη πολιτικο-φιλολογικῇ ἐ-
πιθεωρήσει "Ἀνατολῇ". Ἄλλ' οὐδαμῶς
ἐπιλαθόμενος καὶ τοῦ φίλου μοι τούτου
περιοδικοῦ, διπερ μετ' ἀξιεπαίνου προ-
θυμίας κατεχώρισε τὰς ἐκάστοτε ἀπο-
στελλομένας μικροῦ λόγου ὀξίας δι-
ατριβάς μου, ἀποστέλλω αὐτῷ ἀνέχ-
δοτον «Γράμμα τοῦ μακαριωτάτου Ἀν-
τιοχείας εἰς ἀφείρωσιν μοσιῶν εἰς τὸν
ἐν Ποτοσανίῳ Ναὸν τοῦ ἄγίου Νικο-
λάου, κτισθέντα παρὰ τοῦ Ὑψηλοτά-
του αὐθέντου Κυρίου Κυρίου Κωνσταντί-
νου Ρακοβίτσα «Βοεβόδα» καὶ στίχους
τινάς τοῦ Ἀζαρίου Τσιγάλα πρὸς τοὺς
νίοὺς τοῦ Μιχαὴλ Ρακοβίτσα.

Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι ὁ Μιχαὴλ
Ρακοβίτσας ὁ καὶ Τζεχάνης, καταγό-
μενος ἐκ τῆς ἀρχαίας ταύτης δακι-

(*) Ἐκτοτε πόσου μετεβλήθησαν τὰ πράγματα;
Καὶ ἡ ἀνέκδοτος διατριβὴ μεταβληθεῖσα εἰς κόνιν
εὐρίσκεται νῦν παρὰ τῇ κόνει τῆς προσφιλοῦ ἐι-
θεισθήκης μου εἰς ἐγθύμιον τῆς συμφορᾶς τῆς 29
Μαρτίου.

καὶ οἰκογενείας, ἐξώσας τοῦ θρόνου τὸν Κωνσταντίνον Μαυροκορδάτον ἡγεμόνευσεν ἐν Βλαχίᾳ τῷ 1731, καταβιβασθεὶς τοῦ θρόνου μετὰ ἑνὸς ἔτους ἡγεμονείαν. Υἱὸς αὐτοῦ ἦν δὲ Κωνσταντίνος, δοτις, μετατεθεὶς ἐκ τῆς ἡγεμονείας τῆς Μολδαβίας εἰς τὴν τὴν Βλαχίας τῷ 1753 ἀπέθανε μετὰ ἑνὸς καὶ οὗτος ἔτους ἡγεμονείαν. 'Ο Αζαρίας Τσιγάλας ἵερεὺς κατήγετο ἐκ Θήρας ἔγραψε δὲ περὶ τῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ συμβάσης ἐκρήξεως τοῦ ἡφαιστείου ὡς καὶ τοὺς κάτωθι δημοσιευομένους στίχους καὶ εἴ τι ἔτερον. Ἐχρημάτισε δὲ διδάσκαλος τῇ; ἐν Φαναρίῳ πατριαρχικῆς σχολῆς ὅπο τὴν διεύθυνσιν Ἰωάννου τοῦ Τζανῆ, Λεσβίου διαδεξαμένου τὸν κατὰ τὸ 1726 ἀποθανόντα Σπανδωνήν. Φαίνεται δὲ διαδεξαμένου τοῦ Τζιγάλας δὲν ἐδίδαξεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐν τῇ σχολῇ καθότι τῷ 1731 εὑρίσκετο ἐν τῇ πατρίδι αὐτῷ.

'Ιδου τὸ Γράμμα τοῦ Ἀντιοχείας.

Καὶ τοῦτο πρὸς τοὺς ἄλλους θεοφιλέσιν ἕργοις τοῖς εὐσεβῶς κατὰ τὴν θεοφρούρητον εὐσεβεστάτην τούραρ, Μολδοβλαχίας δῆλαδὴ καὶ Οὐγγροβλαχίας, τῶν φιλοχρίστων τοπαρχῶν ἐνεργουμένοις θεοσεβῶς, ἔκπαλαι ἔργον ἐπικειράτηται ἐνθέου ζήλου καὶ χριστιανικῆς διαθέσεως, σύμβολον παρά τε τοῖς ἀρχαῖοις καὶ τοῖς μέχρι δεῦρο κατὰ καιροὺς, ἐν θειῷ ἐλέει εὐσεβεστάτοις καὶ ἐκλαμπροτάτοις ἡγεμόσι καὶ τοπάρχαις ἰδίαις δαπάναις θείους ἀνεγείρειν ναὸν; καὶ Ἱερὰ μοναστήρια ἐκ βάθρων εἰς δόξαν καὶ αἶνον τοῦ ἐν Τριάδι ὑμνουμένου θεοῦ καὶ προσκυνουμένου. Ἐνθεν τοι καὶ δὲ οὐφλότατος καὶ μεγαλοπρεπέστατος αὐθέντης Κύριος Ἰωάννης Κωνσταντίνος Μιχαὴλ Ραχοβίτσας Βοεύδας καὶ ἡγεμών πάστης Μολδοβλαχίας, ὁ κατὰ πνεύμα υἱὸς ἀγαπητὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος, θείῳ ζήλῳ κινούμενος ἐν φωτισμῷ πνεύματος ἀγίου καὶ δόηγίᾳ πίστεως, ἐπὶ στηριγμῷ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐνχυτίων,

καθαίρεσει συστάσει τε τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀκλινεῖ καὶ ἀσφαλεῖ καταρτισμῷ ἀμφοτέρων τῶν διοικήσεων, τῆς τε ἐκκλησιαστικῆς δηλαδὴ καὶ κοσμικῆς, ἀνήγειρε καὶ ὠκοδόμησεν εἰς Μποτοσάνιον θεῖον καὶ περικαλλῆ ναὸν τιμώμενον ἐπ' ὀνόματε τοῦ ἀγίου καὶ θαυματουργοῦ πατρὸς ἡμῶν Νικολάου, ὃντα κατ' ἀρχής ἀνάστημα ἔδιον τῆς ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένης μητρὸς αὐτοῦ ἐκλαμπροτάτης Ἀννης δόμνης, τῆς ὕστερον διὰ τοῦ ἀγγελικοῦ σχήματος ἐπονομαζομένης Ἀννης μοναχῆς, καὶ προσήλωσεν αὐθεντικῶς εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς ἀγιώτατον καὶ ἀποστολικὸν τῆς μεγάλης θεουπόλεως Ἀντιοχείας θρόνον προσηλυτίζομενον παντοίαις περιστάσεσι τῶν αἱρετικῶντων Ἀράβων, ἀλλά γε τὸ αὐτοῦ περίβλεπτον ὕψος κατακαλύνας διαφερόντως αὐτὸν, ὃντα τῇ τοῦ χρόνου παριπεύσει ἡρηματέον, κοσμήμασιν οὐ τοῖς τυχοῦσι, γραφαῖς μὲν ἔσωθεν σεπταῖς, ἀμφίσις τε ἱεροῖς καὶ εὐχάρεστι κειμηλίοις, οἷς εἰώθει χαίρειν τὰ μεγαλοπρεπῆ τῶν οἰκοδομημάτων, ἔτι δὲ κτημάτων προικοδοτήματος, κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων καὶ λοιπῶν καταλυμάτων, κατησφαλίσατο ταῦτα πάντα διὰ παντίμων καὶ αὐθεντικῶν χρυσοβούλλων καὶ τὴν αὐτῶν συντήρησιν πάνυ καλῶς διαμένειν καὶ σώζεσθαι ἀσφαλέστατα παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς, ἐλέων θεοῦ, τὴν ἡγεμονίαν εὐσεβῶς περισωζομένων προτρέπηται, ὡς θεῖα ἀναθήματα καὶ κτήματα ἴδια ἀναπόσπαστα τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀποστολικοῦ τῆς Ἀντιοχείας θρόνου ὑπάρχοντα. Ταῦτην τοίνυν τὴν περὶ τὸν ἀγιώτατον ἡμῶν θρένον εὐμενεστάτην διάθεσιν χριστιανικωτάτην τε καὶ προθυμοτάτην εἰς μνημόσυνον αἰώνιον γενομένην προσάρεσιν καὶ φιλοτιμίαν τοῦ οὐφλοτάτου καὶ περιφανεστάτου αὐθέντου βλέπουσα καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν, δεῖν ἔγνω διὰ τοῦ παρόντος πατριαρχικοῦ καὶ ἀφιερωτικοῦ αὐτῆς γράμματος προσενεγκεῖν οἰκειοθελῶς καὶ προσκ-

λῶσσας ἐν τῷ ίερῷ τούτῳ καὶ αὐθεντικῷ τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος μοναστηρίῳ τοῦ Παναγίου Νικολάου μονασίας, ἃς περ ἔξι ἰδίων αὐτῆς ἀναλαμπάτων ἡγόρασεν ἐν Χίῳ παρὰ τοῦ Μισέ Φραγκούλη Χίου Ροδοκανάκη τοῦ ποτὲ Παντελῆ, κατὰ τὸ ἐν χερσὶν αὐτῆς πολιτικὸν καὶ διαζεύχαιωτικὸν γράμμα, καθινετεύοντος ἡμᾶς θερμότατα φιλανθρωπίᾳ ἐπ' αὐτῇ χρήσασθαι μὴ δυναμένῳ εἰς τούπιὸν εἰς τὰ ἐκεῖσε ἀπελθεῖν, καὶ τὴν τούτων φροντίδα καὶ ἐπιστασίαν ἀναλαμβάνων διὰ τὸ εἰς ἔσχατον γῆρας ἐληλακέναι, τῶν δὲ ρηθεισῶν μοσιῶν τὰ ὄνόματα ποσταῖαι καὶ ποιαι εἰσὶν οὐδὲ αὐτὸς δὲ πωλήσας οἶδεν, ἀτε πατρόθεν κεκλήρωται· καὶ διὰ τὸ ἐκ παίδων εἰς ἀλλοδαπὴν αὐτὸν διάγειν σωματικῇ τε παρουσίᾳ καὶ ἰδίοις ὅμμασιν ἐκεῖσε ἐπισκέψασθαι ταύταις οὐ πτχαγεγονέναι, ἀλλ᾽ ὑπὸ προστασίν ἄλλων ἐπιτροπικῶς εἰς δεῦρο χρόνον οὐκ διέγον διετέλουν, ὡς καὶ ἔναγγος ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν ἡμῶν ἐπιτροπικῶς ὑπήχθησαν θερμῇ παρακλήσει τοῦ ρηθέντος Φραγκούλη καὶ παρὰ τῶν προτέρων αὐτὰς ἐπιτροπευσάντων, ἀποφάσει δικαίᾳ τοῦ ὑψηλοτάτου αὐθέντου ἀπεσπάσθησαν.

Οθεν καὶ ἡμεῖς ἀποδιδόντες αὐτῷ τὴν τιμὴν τῶν ἀνωθεν μοσιῶν ἡλέ-ήσαμεν μᾶλλον αὐτὸν ἥπερ ἐπληρώσαμεν. Τὸ πάντιμον ὅμως καὶ αὐθεντικὸν αὐτὸν χρυσόβουλλον μετὰ τοῦ ὕστερον ἐπικυρωθέντος ἡμίν ἐν Μολδουΐᾳ, παρὰ τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ εὐσεβεστάτου αὐθέντου Κυρίου Ἱωάννου Κωνσταντίνου Μιχαήλ Βοεβόδα, τοῦ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητοῦ ἡμῶν υἱοῦ, ἀρρένωπος διατραχοῦτας καὶ σφρηνίζει, ὅποιον ἐκάστη κεκλήρωται τούνομα, ποσταῖαι εἰσὶν, αἴτινες, ὡς ἔφθιμεν εἰπόγετες εἰς μνημόσυνον ἡμῶν ἀνέκυπτον καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν ἐν μακριά τῇ λήξει γενομένων πατριαρχῶν, ἀφοσιοῦμεν καὶ προσπολύμενον ἐκπροαιρέσεως τῷ ρηθέντι ίερῷ καὶ αὐθεντικῷ Μοναστηρίῳ τοῦ παναγίου Νικολάου εἰς Μποτοτσάνιον, καὶ δὴ ἀποφα-

νόμεθα ἐν ἀγίῳ Πνεύματι, ίνα αἱ ρηθεῖσαι μοσίαι, αἱ παρ ἡμῶν ἰδίαις δαπάναις ἐξαγορασθεῖσαι, ἀφιερωθεῖσαι τῇ διαληρθείσῃ ίερῷ καὶ αὐθεντικῇ μονῇ τοῦ παναγίου Νικολάου, διατελουμένη κατὰ τὴν κωμόπολιν Μολδοβιλαχίας Μποτοτσάνιον, καὶ ἐπικυρωθεῖσαι μετὰ ταῦτα παρὰ τοῦ ὑψηλοτάτου, καὶ ἐκλαμπροτάτου αὐθέντου ἐπ' ὀνόματι ἡμῶν, μένωσιν εἰς τὸ διηνεκὲς ἀπαρσάλευτοι, ἀτάραχοι, καὶ ἀκαταζήτητοι καὶ ὄλως ἀναπόσπαστοι, μηδὲνδὲ ἐναντιωθησομένου καὶ ἀντιλέξοντος εἰς αἰῶνα τὸν ἄπαντα. Εἰ δέ τις ποτὲ τολμητίας φανῇ καὶ ἀπεναντίας στῆναι θουλούμενος, ἀνατρέπει καὶ διασείει τὰ καλῶς ἡδη παρ' ἡμῶν καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῇς ψυχῇς ἡμῶν τε καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν ἀοιδίμων πατριαρχῶν τέλει οἰκοδομηθέντα, δ τοιοῦτος ὡς φθορεὺς τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τῷ Θεῷ μετ' ἀροβίαις μαγόμενος, οὐ μονον τὴν παρ' αὐτῶν δικιάν δίκην οὐκ ἐκφεύγεται. ἀλλὰ καὶ τῇ παρ' ἡμῶν ἀξιαθηθεῖσαι. Οὕτως οὖν ἀποφαινομένη ἡ μετριότης ἡμῶν τῇ χάριτι καὶ ἔξουσίᾳ τοῦ παναγίου Πνεύματος, ἔκδίδωσι καὶ τὸ παρὸν πατριαρχικὸν γράμμα καὶ ἀφιερωτικὸν εἰς διηνεκῆ μονιμότητα καὶ ἀσφάλειαν.

Ἐν ἔτει ἀψυνθίστησεν Ιούλιον.

Τῶν δὲ τοῦ Τσιζάλα ποιημάτων τὸ μὲν τετράστιχον ἡρωϊκὸν ὄν, ἐπιγράφεται: «Πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον Σκαρλάτου Μπεζάδέ τοῦ Μιχαήλ Βοεβόδα» καὶ ἔχει ὡς ἔξτης:

Πρὸς σὲ ταῦτην τοῦ Τσιζάλας Ἀζρίας Ιερεὺς, δίε Σκαρλάτος ἡγεμονοῦ δῆμος τοῦ ἀνδρῶν, κράτιστος, πιστός, θεοτικεῖς, φιλακούσας, σῆς ὑπερευρόμενος βελτιώσις ἀγαθής.

Τὸ δὲ συγκείμενον ἐκ μονοστίλων κατὰ στοιχεῖον εἴναι παραινετικὸν «πρὸς τοὺς ἐκλαμπροτάτους μπεζάδέδες τοῦ Μιχαήλ Βοεβόδα» ἔχον ὡς ἔπειται:

Ἀνδρός φρένας γοὴ τοὺς τοιεύτων ἡγεμόνων ἔχειν (παῖδες. Βαδίζειν ἔρξαντες ἡγεμόνες τυγχάνουσιν ὄντες. Γαυρόποιοι δεῖται τῇ συγγενεῖς ἀλλὰ τῆς τῶν τρόπων γρηγοριάτηνος.

Διδυγμα πρώτον τὰ ήδη κοσμεῖν.

Σχολείος σώματος εὐεξίζειν καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ποιθή-
(τατε.
Ζελεῦσθαι μὴ μόνον ἐπὶ τῷ ηγεμονίᾳ ἀλλὰ καὶ τῷ
(τρόπῳ θέμεις.

Ηγεμονίας ἵστιν ἀληθῆς τὸ τῶν παθῶν κρατεῖν.

Θέρον αν καρέστηκεν ἀρετὴ θεμελίων καὶ ὑψος.

Ικεσθαι σπουδάστε πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς ἀκεψίαν.

Καὶ λὸν μὲν ἡ ἡγεμονία, ἀγαθὸν δὲ κοινωνία ἡ ἀρετή.

Αγεντιν, δὲ μὴ θέμεις καὶ πράττειν ταῦταν ἔγω φρεις.

Μανημάτων ἀξέντες ήδη μᾶλλον κοσμήσατε.

Νεμετε πάσι τιμὴν τὴν προστίκουσαν, μάλιστα δ'

ἀλλήλοις.

Ξένους εἰσθαι δεῖ τοὺς εσεῖς εἰς τὸ πάθον κρατεῖν.

Οὐαὶς εἴσιτος ενδιδόντες θεῶν καὶ τοῖς γεννήσασι.

Περὶ ἡγεμονίας πρώτιστον οἱ φύντες πέλευσι.

Ρημάτων ἀγαθῶν ἀκούειν καὶ πράξεις ἀγαθῆς

(πράττειν.

Σφραγίς τῶν ἔρετῶν πασῶν ἡ ἀγάπη.

Τοὺς πέντες ἀγαπᾶτε περὰ Θεοῦ ἡ ἐντολή.

Γπὸ Θεοῦ εὐεργετούμενοι, τοὺς δευτέρους ἀντιπε-

(λαργιται.

Φιθεῖσθαι τὸν Κύριον ἀργῆς σοφίας δὲ σοφὸς φησι.

Χάρις ὑπὸ ἔστι τοι περὶ Θεοῦ καὶ σοφίας ἔρασθαι.

Ψεύδος οὐδὲ ὅπως λέγειν, ἀλλ' οὐδὲ ἀκούειν γρεάν.

Ἄλιτροι δέξιοις τυχόντες ἀληθείας γιγνεσθαι μίούς.

Συνετέθησαν αὐτοὶ οἱ στίχοι παρ'

Αζαρίου Τζιγάλα ἐν Σαντορίνῃ ἐν ἔτει

1714 (;) καὶ ὕστερον 1731.

ΠΕΡΙΒΛΗΣΙΣ ΕΝ ΙΣΠΑΝΙΑΙ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Δὲν ἔχομεν θεοβαίως τὴν ἰδέαν νὰ παρακολουθήσωμεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν K. De Amicis εἰς τὴν περιήγησιν αὐτοῦ. Ἀρκεῖ ήμεν ὅτι πιοισύμεν γνωστὸν ἐν Ἰταλικὸν σύγγραμμα μετά τὴν ἔνωσιν ἐκδοθὲν, καὶ συνταχθὲν εἰς ὄφος, ὅπερ ἐστὶ μὲν Ἰταλικὸν πάντοτε, ἔχει δέ πως νεκυικήν τινα ζωηρότητα καὶ θεικὸν μόρφωμα καὶ εἰδός. Δὲν πρόκειται οὔτε περὶ ἐπιστημονικοῦ ἢ ἄλλου τινὸς ἔργου, ὅπως ἐκφέρωμεν καὶ ήμετες τὴν οἰκανότητος γνώμην μας, ἐπιλεκμένοντες ἐμβριθέστερον αὐτοῦ. Ἄν ἐπησχολούμεθα λεπτομερῶς περὶ τὸ προκείμενον θεοβαίων, θ' ἀντεγράφομεν θεοβαίως αὐτό. Ο συγγραφεὺς εἶδε καὶ περιέγραψε μετὰ ζωηρότητος καὶ χάριτος διπλήποτε ἔξαιρετικὸν, περίεργον καὶ ἴδια-

ZAK. ΑΝΘ. ΕΤΟΣ. B'.

ζον τῇ Ἰσπανίᾳ ἀπὸ τῶν καρφενείων—
ἄτινα γέμουσι πάντοτε caballeros con la capa παιζοντας τὸ domino, καὶ πίνοντας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σοκολάταν, ἐν ᾧ ἐμβρέχουσι σακχαρόπλαστόν τι μαλακώτατον λεγόμενον bollo—μέχρι τῶν ἔξαισιων ἑκείνων μυημένων, ἀτινα ἡ πίστις ἀνήγειρεν, αἱ τέχναι ἐκαλλώπισαν καὶ ἡ θρησκεία ἥγιαστεν, ἀν καὶ τὸν ἵερὸν χαρακτῆρα αὐτῶν ἐνίστε ἐμόλυναν ἡ δεισιδαιμονία, ἡ ὑπόκρισις ἦκα τὰ αἰσχρὰ παθη τὰ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου ἀμαυροῦντα καὶ καταισχύνοντα.

Ἀρχαὶ τε καὶ νέα ἔθνη παντὸς θρησκεύματος καὶ πάσης δοξασίας ἐπροθυμοποιήθησαν πάντοτε νὰ καταστήσωσι τὴν γῆν τῆς Θεότητος κατοικίαν τὸ μεγαλοπρεπέστατον, τὸ πολυτέλεστατον, τὸ σοφικότατον καὶ συνάμα τὸ χαριέστατον ἔργον τῶν χειρῶν αὐτῶν. Ἐχοντες οἱ ἀνθρωποι ἐν τῷ πνεύματι αὐτῶν τὴν ἔμφυτον τῆς Θεότητος ἰδέαν, αἰσθάνονται καὶ τὴν ἀνάγκην νὰ ἔξωτερικεύσωσι, κατὰ τὰς ἀδίας δυνάμεις καὶ τὴν κοινωνικὴν ἀπτυξιν αὐτῶν καὶ θέσιν, τὸ ἀκατανότον, τὸ ἀπέραντον, τὸ ὑπερφυσικὸν αὐτῆς διὰ τοῦ μεγαλείου τῶν τοιούτων τεμενῶν—διὰ τῶν λεπτῶν, ὑψιτενῶν καὶ ἐναερίων διελίσκων, κωδωνοστασίων καὶ μιναρέτων, διὰ τῶν δοπίων πειρῶνται νὰ προσεγγίσωσι τὸν ἀπέλαστον οὐραγὸν, διὰ δὲ τῆς εὐρύτητος, καὶ τοῦ ὑπερμεγέθους ἡ ἀπειράθιμου τῶν στηλῶν—τῶν ποικιλομορφουσῶν ἐντός τε καὶ ἐκτὸς αὐτὰ, καὶ εἰκονιζουσῶν τι τὸ μυστηριώδες καὶ ἀγανάκτη, τὸ ἀφαρπάζον τὴν διάνοικν καὶ καταπλησσον τὴν καρδίαν,—ἀσκαγραφήσωσι κακπως τὴν ὑπεράνθρωπον καὶ ἀμετρον Δύναμιν, ἵς συναισθάνονται τὴν πανίσχυρον καὶ ἀκατάληπτον ἐπιρρόην, καὶ εἰς ἣν προσφέρουσιν εἴτε ἐν ἀγάπῃ εἴτε ἐν τρόμῳ καὶ ἐν παντὶ δροιώματι ἀπειρέσιον καὶ παντοειδῇ λατρείαν μέχρις ἐνίστε τῆς ἀνδεστέρας καὶ σκληροτέρχες παραφορᾶς.

50